

Ang. kulturdepartementets utarbeidelse av en ny strategi for kulturfrivillighet.

Departementet ønsker innspill om temaene som vi har nummerert i svart under her, og hvor vi prøver oss med innspill i rødt.

GENERELT: «Frivillighet og idrett» nevnes i samme slengen når det gjelder tilbud til barn og unge. Viktigheten av idrett skal ikke undervurderes, men det er to momenter vi gjerne vil skal komme litt lenger opp i bevisstheten:

Det første er at barneidrett er inkluderende, helsefremmende og gøy- HELT TIL LAGET SKAL TOPPES- da går penga dit. I det meste er alt morsomt- helt du skal utmerke deg i en ferdighet. Kanskje bare speidern som ikke er sånn? Det er viktig at barn og unge med andre interesser enn konkurranse har samme tilbud- et sted man lærer noe, utvikler seg , mestrer, får innsikt og utfører noe sammen.

For det andre trenger også idrettsungdom åndelig næring 😊

Frivillighet Norge ønsker momskompensasjonsordning for frivillighetsbygg, i betydningen organisasjonseide bygg og anlegg til bruk i organisasjonenes frivillige virksomheter. Vel og bra, men hvor stor andel av frivillighetsorganisasjoner – og innen vår gruppe: frivillige kulturvernorganisasjoner – eier sine egne bygg, spesielt i større byer? Vi trekker fram radiohistorikernes leieforhold på Oppsal som et skrekkens eksempel nok en gang. Og hvordan ser fremtiden for jernbanehistorikernes lokale på Bryn stasjon ut nå som de sliter med å holde aktivitetene i Oslo-avdelingen sin i gang?

Over til de etterspurte temaene:

(1)Bred deltakelse (Hvordan oppnå?). Informasjon, interessante og triggende presentasjoner rettet mot alle aldersgrupper gjennom skoler, eldreorganisasjoner, div. institusjoner og digitale kanaler med allerede etablert høy brukerfrekvens. Hvordan fungerer mediene? Allment synlige og *inkluderende* formidlingsarrangementer av type Akershusstevnet.

(2)Møteplasser og tilgang til egnede arenaer. Vi går ut ifra at det med «arenaer» menes fysiske møteplasser for fysiske aktiviteter, og ikke digitale plattformer. Problemet er allerede godt belyst i en ganske fersk nasjonal innspillskonferanse der egnethet, tilgang og priser på møte- og overnattingslokaler var tema. Det er lagt ut en 3 timers film derfra som tydelig viser at Oslo, med det aller største potensialet for samlinger på landsnivå, er verstingen *trass i vedtak om at skoler skal stille sine lokaler til disposisjon*. Hvordan kan vi frese opp bevisstheten om skolenes ansvar her? LOKALPATRIOTISME- Politisk press?

Å leie torg og/eller lokaler til eventer overskrider fort en kultur/ kulturarvforenings økonomiske rammer. Hvert av de 4 utleiefeltene på Rådhusplassen koster NOK 15.000 pr. døgn i leie, da er ikke tilgang til f.eks. strøm og vann inkludert. Så kommer transport og overnatting på toppen.

Av andre innspill som fremkom i opptaket fra innspillkonferansen er konkrete øremerkinger i budsjett og tilskudd fra spill/tipping, bedre offentlig budsjettstyring, utvidet mva-fritak, og at en politikk der lokaler for kulturaktiviteter innen alle forgreninger ikke automatisk må vike for prosjekterte kostbare idrettsanlegg er sterkt ønskelig – og helt nødvendig. Det står mange tomme kommunale bygg i Oslo – ikke minst fredede og vernede bygg som ofte krever betydelige investeringer for å kunne reddes og tilpasses aktivt gjenbruk. Men bakerst i budsjettkøen står

frivilligheten innen kulturvern, som er mer opptatt av nettopp å redde eksisterende, historiske bygninger enn å bli tilkjent midler til nye signalbygg. Øremerket til kultur- Men hvilken form for kultur? Den som oppstår når folk gjør noe sammen, eller bare mottar noe? HUS TRENGER FOLK. Lettere å bevare noe som er i bruk? Hvis ett av kriteriene for å bruke et lokale er å ta vare på det? Med opplæring?

Har fått innspill om Oslos «røde låver»- skal undersøke litt om det..

EKSEMPEL 1, tomme bygg på Tøyen: Etter flyttingen av Munch-museet står fortsatt det gamle på Tøyen i påvente av «Tøyenløftet», som per i dag er en VITS med tanke på mulighetene for egen aktivitet. Museumsbygningen ligger kloss ved Ola Narr med skatepark, fotballbane og skråninger egnet for ski og aking, ei flatslette med rikelig plass for utendørs events, og en nydelig park med naturhistoriske museer. Tøyenbadet skal gjenoppføres innen overskuelig framtid. Linjer for T-bane til sentrum, tverrgående busslinje gjennom byen, samt varierte serveringssteder på Tøyen Torg er for lengst på plass. Tøyen har blitt et kjent og kjært område for ungdom fra fjern og nær, spesielt etter at selv Øyafestivalen flyttet dit, og enda bedre kan det bli. Et tydelig skritt i den retning vil være dersom «gamle Munch» kunne benyttes som et flerbruksbygg til glede og nytte for landsdekkende ungdomskulturaktiviteter inkl overnattingshall. Behovet i Oslo er jo skrikende! Her har det vært både museumskafe og sanitære anlegg tidligere, som sikkert lar seg bygge ut til et større format. I tillegg har jo kommunen fortsatt stående en tom høyblokk på selve torget!

EKSEMPEL 2, Nasjonalgalleriets fremtid: Revurder føringene for gjenbruk «innenfor kultur» og la oss ha NRKs juleføljetong Christiania Magiske Tivoliteater fra 2021 litt i bakhodet. Oslo har ikke noe godt familietilbud på barnas egne premisser – da må man til Tusenfryd for å bli flådd... Men hele Tullinløkka mellom de to historiske bygningene kan tas i bruk som en videreføring av Christiania Tivoli og Cirkus Verdensteater i en modernisert og noe mindre målestokk, og hovedsakelig rettet mot barnefamilier a la Københavns Tivoli i miniformat. Med utescene, karusell, lite pariserhjul, sitteplasser for medbragt mat og drikke utendørs. Selve nasjonalgalleriet med adm/ Tussaud/ «trollsøl/speilsøl/ spøkelseshall/ barnas kulturverksted/ dukketeater- dukkeklinikk-dukkemakeri/ pottemakeri/ barne- og tegnefilmkino/ evt. annet

EKSEMPEL 3 (i mindre og mer gjengs format), gjenbruk av Teisen gård: Naboområdene Teisen, Fjellhus og (inntil videre) Ulven etterlyser et felles velhus/fysisk samlingspunkt. En opplagt løsning er våningshuset til Teisen gård, et av de fineste og best bevarte 1-etasjes empirehus fra det gamle Aker, bygget i 1828, fredet i 1967 og benyttet som barnehage fra 1954 til 2020 da konstruksjonen ikke lenger var trygg nok til å fortsette med innendørs aktiviteter. Huset ligger midt i det godt utbygde, etablerte boområdet Teisen/Fjellhus der innbyggerne er svært klar over at de mangler velhus, bydelskafé og i det hele tatt en lokal møteplass for så vel barn, ungdom og eldre. Området har en aktiv velforening og en likeledes aktiv kulturforening (SMAKK), men ikke noe lokalt historielag eller egen venneforening for gården. Bydel Alna uyyalte i 2021 at de ikke har noen planer for huset etter at barnehagen ble avviklet. Malingen flasser og vinduskittet er tørt, men huset er ellers neppe i verre stand enn at det vil kunne oppgraderes til slik flersidig gjenbruk uten astronomiske kostnader – men hva blir den mest sannsynlige og rasjonelle måten for å kunne få dette til med lokale krefter? Må man «komme seg forbi» Bydel Alna på et vis, i håp om at de får pålegg fra høyere hold?

(3)Samspillet mellom den profesjonelle og frivillige kulturen. Her finnes gode eksempler på vilje og evne til samarbeid som har fungert og fungerer. Norsk Vegmuseum involverte representanter fra mange frivillige kjøretøyforeninger til samarbeid om profil- og objektvalg samt tekstpresentasjoner det siste året før Norsk Kjøretøyhistorisk Museum ble åpnet på Hunderfossen. Samarbeidet under prosessen ble meget fruktbart og begge parter nyter fortsatt godt av positive ettervirkninger. Et annet godt eksempel er Kulturvernforbundets igangsettelse og oppfølging av Oslo

Kulturarvnettverk, der utviklingen har skjedd løpende og fortsatt gjør det. Nå trengs det mer politisk vilje til å gi disse utallige arbeidende idealistene bedre ryggdekning. Frivillighetsarbeid er som kjent ubetalt, men alt annet enn kostnadsfritt.

(4)Offentlige tilskudd og tiltak. Her trengs først og fremst en brukerhåndbok med oversikt på tilbud, begrensninger og overlapp fra både offentlige og private økonomiske ordninger, rettet til frivillighetsorganisasjonene selv (og hvordan skal man enkelt finne selve oversikten)? Gjerne med Legathåndboken som mal, men digitalisert og med årlige oppdateringer. Det skal finnes en nettside «tilskudd.no» som vi ikke har rukket å sjekke oversiktligheten, allsidigheten og omfanget i, men slett ikke alle frivillighetsforeninger kjenner til den uansett...

«Tilskuddsverkstedet» i Kulturvernforbundets regi viste at kriterier og føringer fra stiftelser og legater fort oppfattes som en jungel for tiltenkte brukere. Frivillighet Norge har nylig belyst behovet for en slik kartlegging, og det kan de fleste foreninger som beveger seg i dette terrenget underskrive på. Lettelser i mva og mer rettferdig fordeling av spillemidler er allerede nevnt.

(5)Regionale kulturfond. Avsenderne for herværende innspill har frivillighetsarbeid for kulturvern i Oslo som sitt mandat. Hvilke regionale kulturfond har hovedstaden som dekningsområde? Her må vi KARTLEGGE, og invitere til samarbeid mellom fondene spesielt på informasjonssiden.

Kulturvernforbundet har også spilt inn at videreføring av kunnskap (6) er et viktig tema. Vi minner om at kunnskapsbegrepet er uhyre bredt – fra å kunne utøve et av våre mange truede, tradisjonelle håndverk til å lage «glemt» tradisjonell husmannskost med tidsriktige ingredienser, bruke en voksrullfonograf på korrekt vis, spikke og spille på seljefløyte, sykle på en veltepetter eller å få samspilt alle fysiske grep som skal til for å få en dampbåt i bevegelse - alle tilfeldig valgte eksempler. I Husflidslaget formidles «Håndbåret kunnskap»- De man må lære ved å gjøre noe sammen, imitere, øve og opparbeide eget grep.

Nina Hovda Johannesen og Tor Ivar Volls
Oslo Kulturarvnettverk